

زنان

در حکومت امام زمان (ع)

محمد جواد طبسی

زنان در حکومت

امام زمان (ع)

نوشته محمدجواد طبیبی

طبسی، محمدجواد، ۱۳۳۱.

زنان در حکومت امام زمان (ع) / مؤلف محمدجواد طبسی.

تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(ع) ۱۳۷۹.

۳۶ ص. ۱۵۰۰ ریال ISBN 964-7428-03-0:

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۳۰.

۱. مهدویت. ۲. محمدبن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. — یاوران. الف.

عنوان.

۲۹۷/۴۶۲

BP۲۲۴/۴/ط۱۸۵ز۹

م۷۹-۲۴۰۵۱

کتابخانه ملی ایران

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(ع)

زنان در حکومت امام زمان (ع)

محمدجواد طبسی

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(ع)

تیراژ: ۱۰۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: دوم

قیمت: ۱۵۰۰ ریال

شابک ۰-۰۳-۷۴۲۸-۹۶۴

ISBN 964-7428-03-0

مرکز بخش: تهران - ۸۴۰۸۴۱۹

فهرست

۶	.....	مقدمه ناشر
۷	.....	اشاره
۱۰	.....	در گذر تاریخ
۱۲	.....	نقش زنان در دوران امام علی <small>علیه السلام</small>
۱۴	.....	نقش زنان در دوران غیبت صغری
۱۷	.....	نقش زنان در حکومت امام زمان <small>علیه السلام</small>
۱۷	.....	الف: حضور پنجاه زن در بین یاران امام
۱۹	.....	پنجاه زن از سیصد و سیزده نفر!
۲۰	.....	ب: زنان آسمانی
۲۰	.....	ج: رجعت زنان

۲۵	..... زنان سرافراز.
۲۵	..... ۱- صیانه ماشطه.
۲۶	..... ۲- سمیه، مادر عمار یاسر.
۲۷	..... ۳- نسیبه، دختر کعب مازنیه.
۲۸	..... ۴- ام ایمن.
۲۹	..... ۵- ام خالد.
۳۰	..... ۶- زبیده.
۳۰	..... ۷- حبابه والبیّه.
۳۲	..... ۸- قنواء.
۳۲	..... د: بانوان منتظر.
۳۳	..... انتظار فرج.
۳۵	..... آخرین سخن.
۳۶	..... فهرست منابع.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه ناشر

انقلاب اسلامی ایران که با لطف خدا و رهبری حضرت امام خمینی و خون شهیدان به پیروزی رسید، گامی بود در زمینه سازی برای حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام و رسیدن به جامعه نوین جهانی با جوهره دینی. حضرت امام، صاحب انقلاب را امام زمان می دانست و یکی از آرمان های او این بود که خدایا این انقلاب را به دست صاحب اصلی آن برسان. رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه ای در جمع کارگزاران نظام اسلامی فرمودند: برای رسیدن به حکومت جهانی امام مهدی علیه السلام باید کشوری اسلامی بعنوان الگو داشته باشیم تا زمینه دعوت مردم جهان به آن حکومت آرمانی فراهم شود.

بنیاد فرهنگی امام مهدی علیه السلام بر آن است که با انتشار آگاهی‌هایی پیرامون مهدویت، عطر امید به آینده‌ای روشن را در بین مسلمین پاشیده و با انعکاس دیدگاه‌های متفکران بزرگ اسلامی اندیشه انتظار را بارور سازد. از این رو کتابهای «انتظار در اندیشه‌ها»، «آینده زندگی»، «سفر به ایران‌شهر» و «مهدی در سنت نبوی» را تا کنون منتشر کرده است.

کتابی که پیش رو دارید نگاهی است به نقش بانوان شایسته در پیدایش انقلاب امام مهدی علیه السلام و نیز در اداره جامعه جهانی که نویدش را پیامبران الهی داده‌اند امید است که گامی در ساختن مردان و زنانی منتظر و شایسته باشد.

بنیاد فرهنگی مهدی موعود علیه السلام

اشاره

با آفرینش زن برگ زرینی به برگهای زرین عالم وجود افزوده شد. چرا که زن مظهر جمال و جلال خداوند بود که باید شناخته می‌شد. این نور الهی از آغاز آفرینش تا کنون دورانهای تلخ و شیرینی سپری کرده است. گاه همراه با حرکت انبیای الهی گام در گام پیامبران خدا گذارده و دوشادوش مردان صالح، از پیامبر زمان خود حمایت کرده است؛ همانند آسیه همسر فرعون که نخست در حفظ موسی، پیامبر خدا، ایفای نقش کرده و سرانجام با کشف راز او، به بدترین شکنجه‌ها گرفتار گردیده است و در هیچ حال دست از دین خدا و پیامبرش برنداشت. همچنین ماشطه که حاضر می‌شود خود و فرزندانش در آتش بسوزند اما لحظه‌ای از ایمان به خدا دوری نکنند. هاجر همسر ابراهیم به تنهایی در بدترین شرایط اقلیمی با کودک نوزادش در کنار خانه خدا زندگی می‌کند و فرمان خدا را گردن می‌نهد.

زنان اولین کسانی‌اند که افتخار آموزگاری بشر را به عهده گرفته‌اند و دامانشان کانون شکل‌گیری تمام فضیلت‌ها است. زیرا با عطوفت و صبر در برابر تربیت فرزند بهترین و سازنده‌ترین نقش تربیتی را بر عهده دارند. زن است که مرد را از دامهای شیطانی و از منجلاب فساد و بدبختی نجات داده، به اوج قله کمال انسانی و خوشبختی می‌رساند. در قرآن کریم در موارد بسیاری از این گوهر تابناک یاد شده است. سوره‌ای در قرآن به نام زنان (نساء) و سوره‌ای به نام یک زن (مریم) است. در برخی از سوره‌های دیگر نیز ماجراهای زنان مؤمن و فداکار ذکر شده و در سوره تحریم از الگو بودن دو زن چنین یاد شده است: «و ضرب الله مثلاً للذین آمنوا امرأة فرعون اذ قالت رب ابن لی عندک بیتاً فی الجنة و نجنی من فرعون و عمله و نجنی من القوم الظالمین»^(۱)

و خداوند برای مؤمنان، به همسر فرعون مثل زده است، در آن هنگام که گفت: پروردگارا، خانه‌ای برای من نزد خود در بهشت بساز و مرا از فرعون و کار او نجات ده و مرا از گروه ستمگران رهایی بخش.

تعبیرهای قرآن درباره مریم هر فرد را به شگفتی وا می‌دارد. آیا این تکریم‌های بسیار زیبا از این پاسداران حریم عفت و اخلاق نشان دهنده عظمت روحی و مقام

۱. سوره تحریم، آیه ۱۱.

والای آنها نیست! آیا زنها نبودند که در صدر اسلام، در جنگ صفین و در حادثه خونین کربلا حماسه آفریدند!

امروز شما بانوان همانند بسیاری از مردم به آینده می‌اندیشید؛ به یک انقلاب جهانی و یک حکومت موعود، که چگونه در برابر قدرتهای بزرگ غلبه پیدا می‌کند! آیا برنامه‌های او چیست؟ چه کسانی با او همکاری می‌کنند و زنان در آن زمان چه نقشی دارند؟ دشمنانش چه کسانی‌اند و راز و رمز موفقیتش در گرو چیست؟

ما در این نوشتار کوتاه نقش زنان در ایام ظهور امام زمان علیه السلام را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

در گذر تاریخ

رفتار غیرانسانی مردم جاهلیت پیش از اسلام با زنان و دختران چیزی نیست که بر کسی پوشیده باشد. در آن روزگار زن یک کالای بی ارزش شناخته و در بازار برده فروشان عرضه می‌شد. دختران به بدترین شیوه زنده به گور می‌شدند و زنان در شدیدترین قید و بندها بدترین روزها را سپری می‌کردند و از خود هیچ اراده و اختیاری، حتی حق زندگی شرافتمندانه، نداشتند و روزنه‌های امید به روی آنها بسته بود. در چنین عصری پیامبر رحمت به دستور پروردگار بارقه امید و چراغ زندگی در دل‌های مأیوس آن ستمدیدگان روشن ساخت

و پیوسته با گفتار و رفتار خود در زدودن افکار جاهلیت و بازگرداندن شخصیت به زنان سعی وافر نمود.

مشاهده حمایت‌های قاطع و فداکاری‌ها و تلاش‌های پیگیر زنان در تاریخ اسلام گواه تأثیر گفتار و عملکرد پیامبر و معصومین علیهم‌السلام است.

بخشی از این تلاش‌های خالصانه زنان در دوران پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و علی علیه‌السلام را می‌توان در زندگی خدیجه کبری علیها‌السلام یافت. او اولین زن مسلمان بود که ثروت انبوه خود را در راه اسلام مصرف کرد. نیز دخت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بانوی عالم هستی، بهترین نقش را در حفظ اسلام ایفا کرد و سرانجام در راه دفاع از ولایت و امامت شهید گشت.

بزرگان دین در کتابهای خود بخشی را به معرفی و شرح حال زنان اختصاص داده‌اند. شیخ طوسی رحمته‌الله در کتاب رجال خود در پایان هر بخش بابی به نام «باب النساء» گرد آورده و در آن نام زنان روایت‌کننده از معصومین را بر شمرده است، که شمار آنان به شصت و دو نفر می‌رسد. این مقامی والاست که بانویی افتخار یابد سخن معصومان را برای آیندگان نقل کند و به یادگار نهد و در هر زمان نامش به عظمت یاد شود.

افزون بر این، در صدر اسلام عده زیادی از زنان به همراه پیامبر در صحنه نبرد شرکت می‌کردند و به

مداوای مجروحان و سرپرستی بیماران می‌پرداختند و در انتقال آب و حمل غذا و آشپزی و نگهداری وسایل رزمندگان و تهیه دارو و رساندن مهمات به رزمندگان، و تعمیر تجهیزات آسیب دیده و انتقال مجروحان و شهدا، انجام وظیفه می‌نمودند.

نام تنی چند از آن زنان مجاهد و فداکار به قرار زیر است.

۱. نسیبه دختر کعب مازنیه.

۲. ام عطیه

۳. ام ابیه

۴. ام ایمن

۵. حمنه دختر جحش

۶. ربیع دختر معوذ

۷. ام زیاد

۹. لیلا غفاریه

۱۰. ام سلیم

۱۱. معاذه غفاریه

۱۲. ام سنان اسلمیه^(۱)

نقش زنان در دوران امام علی علیه السلام

در دوره زندگی علی علیه السلام نقش زنان مؤمن در حفظ اسلام چشمگیر بود. آنها دفاع از پیشوای مسلمانان را یک وظیفه دینی می‌دانستند و زمانی که دشمنان علی

۱. رجوع شود به نقش زنان مسلمان در جنگ. از همین نویسنده.

قرار گذاشتند تا وی را در نماز غافلگیر کرده، به قتل برسانند، اسماء بنت عمیس بی درنگ این توطئه را به وسیله کنیز خود به امیر مؤمنان گزارش کرد.^(۱)

ام سلمه، همسر محترم پیامبر اسلام ﷺ بارها از امام علی علیه السلام دفاع نمود و سعی می‌کرد از رفتن عایشه و طلحه و زبیر برای آشوب جلوگیری نماید؛ اگر چه آنها به کار خود ادامه دادند^(۲). مادر عبدالله بن عباس نیز یکی از همان زنان با تقوا است که با فرستادن مردی از قبیله جهینه به نزد امیر مؤمنان علی علیه السلام خبر خروج طلحه و زبیر را به سوی بصره گزارش کرده است.^(۳)

در جنگ صفین عده‌ای از زنان مجاهد و فداکار با خطابه‌های آتشین خود در جمع رزمندگان، آنان را به جنگ تشویق می‌کردند، به گونه‌ای که معاویه از این حرکت سخت به خشم آمد. زیرا این امر موجب تقویت روحیه یاران علی علیه السلام و تضعیف نیروهای دشمن شده بود. آگاهان تاریخ می‌نویسند: برخی از زنان هوادار علی علیه السلام از درون لشکر معاویه گزارش تهیه نموده، به هر وسیله ممکن آن را به علی علیه السلام اطلاع می‌دادند.^(۴)

۱. بیت الاحزان، شیخ عباس قمی، ص ۱۳۲، المسترشد طبرسی،

ص ۴۵۱؛ احتجاج طبرسی، ج ۱، ص ۱۱۷.

۲. الجمل، شیخ مفید، ص ۱۲۴.

۳. الفصول المهمه، ص ۵۱.

۴. در این باره، ر.ک: نقش زنان مسلمان در جنگ.

نقش زنان در دوران غیبت صغری

در دوران سخت غیبت صغری، در روزهایی که شیعیان پس از دویست و شصت سال با یک آزمایش بزرگ رو به رو بودند و بایست با غیبت امام خو کنند، یک زن به عنوان مفرع و پناه معرفی می‌شود و آن مادر بزرگوار امام حسن عسکری علیه السلام است. در این دوره، اگر چه امام هادی علیه السلام و امام حسن عسکری علیه السلام زمینه غیبت را از پیش فراهم کرده بودند و شخصیت‌های مورد اعتمادی همانند عثمان بن سعید عمری و پسرش محمد بن عثمان را به عنوان وکیل معرفی کرده بودند، به دلایلی از موقعیت مادر امام حسن عسکری علیه السلام، معروف به جدّه، استفاده شد و وی پناه شیعه معروف گردید. از گفتگوی احمد بن ابراهیم با حکیمه دختر امام جواد علیه السلام برمی‌آید که پس از گذشت دو سال از رحلت امام حسن عسکری علیه السلام همچنان بسیاری از کارها به دست مادر بزرگوار امام حسن عسکری علیه السلام انجام می‌شده است ولی در حقیقت از طرف حضرت حجة بن الحسن علیه السلام و به فرمان آن حضرت صورت گرفته است.

شیخ صدوق رحمته الله از احمد بن ابراهیم نقل کرده است که در سال ۲۶۲ بر حکیمه دختر امام جواد علیه السلام وارد شدم و از پس پرده با وی سخن گفتم و از او درباره اعتقادش به امامان پرسیدم. او همه آنها را یکا یک شمرد و

آنگاه حجة بن الحسن بن علی را نیز نام برد...
 از او پرسیدم: این فرزند کجاست؟ گفت: در پس پرده
 غیب است. گفتم پس شیعه به چه کسی پناه ببرد؟
 گفت: به جدّه، مادر امام حسن عسکری علیه السلام. سپس
 افزود: این دستور از سوی امام حسن عسکری و به
 پیروی از امام حسین علیه السلام صورت گرفته است. زیرا امام
 حسین علیه السلام در ظاهر برای حفظ جان فرزندش امام
 سجاد، به خواهرش زینب کبری علیها السلام وصیت کرد و در
 نتیجه تا مدتی هر آنچه از امام زین العابدین علیه السلام صادر
 می شد به حضرت زینب علیها السلام نسبت داده می شد تا امر
 پنهان باشد^(۱) و حساسیتها نسبت به امام سجاد علیه السلام
 کمتر شود. این امتیاز برای جدّه باقی بود تا آنکه کسانی
 مانند عثمان بن سعید و دیگر سفرا و نایبان خاص امام
 زمان علیه السلام در بین شیعیان شناخته شدند و منزلت یافتند.
 پس از شهادت امام عسکری علیه السلام یک بانو، نظر دستگاه
 خلافت بنی عباس را نسبت به تعقیب امام زمان تغییر
 داد. نوشته اند پس از گزارش جعفر کذاب، که در خانه
 امام حسن عسکری علیه السلام فرزند خردسالی از آن حضرت
 باقی مانده است، آنها به خانه امام هجوم بردند و پس
 از دستگیری صیقل (یکی از کنیزان امام) فرزند
 خردسال را از او مطالبه کردند. او نخست انکار کرد و
 آنگاه برای اینکه موضوع برای آنها پوشیده ماند گفت

۱. کمال الدین، ج ۲، ص ۵۰۷: الفیبة، شیخ طوسی، ص ۱۳۸.

من حامله هستم. از این رو آن کنیز را به دست اُبی الشوارب، قاضی وقت، سپردند تا از او مراقبت کند. در مدتی که صیقل زیر نظر قاضی نگهداری می‌شد دستگاه خلافت با مرگ عبید بن خاقانی و شورش صاحب الزنج رو به رو شد و صیقل از وضعیت آشفته سود جست و فرار کرد.^(۱)

نقش زنان در حکومت امام زمان علیه السلام

حال سزاوار است بدانیم زنان در حکومت قائم آل محمد علیهم السلام چه می‌کنند، چه کسانی هستند، چند نفرند، از کجا می‌آیند و چه مسؤولیتی بر عهده دارند. بر اساس برخی از روایات، حضور و نقش این زنان از نظر زمان و موقعیت، چهار گونه است:

الف: حضور پنجاه زن در بین یاران امام

اولین گروه از زنانی که به محضر امام زمان می‌شتابند آنهاست که در آن ایام می‌زیسته‌اند و همانند دیگر یاران امام علیه السلام به هنگام ظهور در حرم امن الهی به خدمت امام علیه السلام می‌رسند. در این باره دو روایت وجود دارد:

روایت اول: ام سلمه ضمن حدیثی درباره‌ی علایم ظهور، از پیامبر روایت کرده است که فرمود: «یعود عائذ من

الحرم فيجتمع الناس اليه كالطير الوارده المتفرقة حتى
يجتمع اليه ثلاث مائة واربعة عشر رجلاً فيه نسوة فيظهر على
كل جبار و ابن جبار...»^(۱)

یعنی: در آن هنگام پناهنده‌ای به حرم امن الهی پناه
می‌آورد و مردم همانند کبوترانی که از چهار سمت به
یک سو هجوم می‌برند به سوی او جمع می‌شوند تا
اینکه در نزد آن حضرت سیصد و چهارده نفر گرد
آمده که برخی از آنان زن می‌باشند که بر هر جبار و
جبار زاده‌ای پیروز می‌شود.^(۲)

روایت دوم: جابر بن یزید جعفی، ضمن حدیث مفصلی
از امام باقر علیه السلام در بیان برخی نشانه‌های ظهور نقل
کرده که: «و یجییء واللہ ثلاث مائة و بضعة عشر رجلاً فیہم
خمسون امرأة یجتمعون بمکة علی غیر میعاد قزعا کقزع
الحزیف یتبع بعضهم و هی الایة التی قال اللہ اینما تکنونوا
یأت بکم اللہ جمیعاً ان اللہ علی کل شیء قدیر...»^(۳)

به خدا سوگند، سیصد و سیزده نفر می‌آیند که پنجاه
نفر از این عده زن هستند که بدون هیچ قرار قبلی در
مکه کنار یکدیگر جمع خواهند شد. این است معنای
آیه شریفه: هر جا باشید خداوند همه شما را حاضر
می‌کند. زیرا او بر هر کاری توانا است.

۱. مجمع الزوائد، ج ۷، ص ۳۱۵؛ معجم احادیث الامام المهدي، ج ۱، ص ۵۰۰.

۲. همان.

۳. بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۲۳.

پنجاه زن از سیصد و سیزده نفر!

نکته شگفت در این دو روایت این است که می‌فرماید: سیصد و سیزده مرد گرد آیند که پنجاه نفر ایشان زن هستند!

دوم آنکه: در روایتی که نام یاران برشمرده شده است نام هیچ زنی وجود ندارد.^(۱)

در پاسخ این شبهه می‌توان گفت: این چند نفر در زمره همان سیصد و سیزده نفر هستند. زیرا اولاً امام علیه السلام می‌فرماید: «فیهم». یعنی در این عده پنجاه زن می‌باشد. دوم: شاید تعبیر مردان بدین سبب باشد که بیشتر این افراد مرد هستند و این کلمه از باب فزونی عدد مردان، چنین ذکر شده است.

سوم: اگر مقصود همراهی خارج از این عده بود امام می‌فرمود: «معهم»، نه اینکه بفرماید «فیهم». زیرا این سیصد و سیزده نفر مانند عدد اصحاب بدر برشمرده شده‌اند و همه یاران و فرماندهان عالی رتبه و از نظر مقام و قدرت در حد بسیار بالایی هستند که برخی با ابر جا به جا می‌شوند و اینها بدون شک با بقیه مردم آن زمان فرق بسیار دارند. بنا بر این اگر بگوییم آنها جزو همان سیصد و سیزده نفر هستند رتبه و موقعیت ویژه قائل شده و اگر در زمره یاران دیگر حضرت هستند از امتیاز کمتری برخوردارند.

۱. دلائل الامامة، ص ۳۱۴.

ب: زنان آسمانی

دسته دوم چهارصد بانوی برگزیده هستند که خداوند برای حکومت جهانی حضرت ولی عصر علیه السلام در آسمان ذخیره کرده است و با ظهور آن حضرت به همراه حضرت عیسی علیه السلام به زمین می آیند.

ابوهریره از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده که: «ینزل عیسی بن مریم علی ثمان مائة رجل و اربع مائة امرأة خیار من علی الارض و أصلح من مضی»^(۱).

عیسی بن مریم به همراه هشتصد مرد و چهارصد زن از بهترین و شایسته ترین افراد روی زمین فرود خواهد آمد.

در اینکه این زنان از امتهای پیشین هستند یا امت اسلامی زمان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و معصومین علیهم السلام هستند یا از دورانهای مختلف، و از چه زمان و به چه علت به آسمان برده شده اند و برای عهده داری منصبی در حکومت حضرت می آیند یا برای مسایل دیگر؟ اینها پرسشهایی است که این حدیث از آن چیزی نمی گوید.

ج: رجعت زنان

سومین گروه از یاوران حضرت بقیة الله علیه السلام زنانی هستند که خداوند به برکت ظهور امام زمان آنها را زنده خواهد کرد و بار دیگر به دنیا رجعت خواهند

۱. معجم الامام المهدي، ج ۱، ص ۵۳۴؛ به نقل از فردوس الاخبار، ج ۵، ص ۵۱۵.

نمود. این گروه دو دسته‌اند: برخی با نام و نشان از زنده شدنشان خبر داده شده و برخی دیگر فقط از آمدنشان سخن به میان آمده است.

پیش از ادامه بحث، عقیده شیعه نسبت به رجعت را بررسی می‌کنیم.

یکی از عقاید مسلم شیعه این است که همزمان با ظهور مهدی آل محمد علیهم‌السلام برخی از پیامبران مانند حضرت خاتم الانبیاء و معصومین علیهم‌السلام همانند امیر مؤمنان علیه‌السلام و امام حسین علیه‌السلام و برخی از مؤمنان حقیقی و پیروان اهل بیت به اذن پروردگار زنده خواهند شد و بار دیگر به دنیا باز می‌گردند. بازگشت این عده نه تنها غیر ممکن نیست بلکه از نظر قرآن کریم این پدیده امری مسلم است که آیات متعددی از آن سخن گفته است. در سوره بقره می‌خوانیم:

آیا ندیدی جمعیتی را که از ترس مرگ از خانه‌های خود فرار کردند و آنان هزاران نفر بودند! خداوند به آنها گفت بمیرید. سپس خدا آنها را زنده کرد و ماجرای زندگی دوباره آنها را درس عبرتی برای آیندگان قرار داد... (۱)

همچنین قرآن کریم در آیه‌ای دیگر می‌فرماید: یا همانند کسی که از کنار یک آبادی (ویران شده) عبور کرد، در حالی که دیوارهای آن به روی سقفها فرو

ریخته بود و (اجساد و استخوان‌های اهل آن در هر سو پراکنده بود. او با خود) گفت: چگونه خداوند آنها را پس از مرگ زنده می‌کند! (در این هنگام) خدا او را یکصد سال میراند، سپس زنده کرد و به او گفت: چه قدر درنگ کردی؟ گفت: یک روز یا بخشی از یک روز. فرمود: نه بلکه یکصد سال درنگ کردی. نگاه کن به غذا و نوشیدنی خود (که همراه داشتی و با گذشت سالها) هیچ گونه تغییر نیافته است؛ ولی به الاغ خود نگاه کن (که چگونه از هم متلاشی شده است. این زنده شدن تو پس از مرگ، هم برای اطمینان خاطر تو است و هم) برای اینکه تو را نشانه برای مردم قرار دهیم. اکنون به استخوان‌های مرکب خود نگاه کن که چگونه آنها را برداشته، به هم پیوند می‌دهیم و گوشت بر آن می‌رویانیم. هنگامی که این حقایق بر او آشکار شد، گفت: می‌دانم خدا بر هر کاری توانا است.^(۱)

سید مرتضی علم الهدی در این باره می‌نویسد: علت اینکه شیعه عقیده دارد که خداوند در موقع ظهور امام زمان علیه السلام برخی از مردگان را زنده می‌گرداند این است که به ثواب یاری امام زمان نایل شوند و دولت حق آل محمد را که در انتظار آن بوده‌اند از نزدیک شاهد باشند و تا انتقام عده‌ای از ظالمان را به چشم ببینند و

۱. سوره بقره، آیه ۲۵۹.

از ظهور حق و اعتلای کلمه توحید لذت ببرند.^(۱)
 در منابع معتبر اسلامی نام سیزده زن یاد می‌شود که به
 هنگام ظهور قائم آل محمد صلی الله علیه و آله زنده خواهند شد و
 در لشکر امام زمان به مداوای مجروحان جنگی و
 سرپرستی بیماران خواهند پرداخت.

طبری در دلائل الامامة، از مفضل بن عمر نقل کرده که
 امام صادق فرمود: همراه قائم (آل محمد صلی الله علیه و آله) سیزده
 زن خواهند بود. گفتم آنها را برای چه کاری می‌خواهد؟
 فرمود: به مداوای مجروحان پرداخته، سرپرستی
 بیماران را به عهده خواهند گرفت. عرض کردم: نام آنها
 را بفرمایید.

فرمود: قنواء، دختر رشید هجری، ام ایمن، حبابه
 والبيه، سمیه، مادر عمار یاسر، زبیده ام خالد احمسیه،
 ام سعید حنفیه، صیانه ماشطه، ام خالد جهنیه.^(۲)

صیانه ماشطه در زمان حضرت موسی می‌زیسته است
 و مادر عمار یاسر در ابتدای بعثت به شهادت رسید.
 حبابه در زمان علی رضی الله عنه و قنواء در زمان امام حسن و
 امام حسین رضی الله عنهما و بقیه در زمان‌های دیگر زندگی
 می‌کرده‌اند.

این گروه سیزده نفری رجعت خواهند کرد و خداوند
 برای قدردانی از آنها، به برکت امام زمان آنها را زنده

۱. سفینه البحار، ج ۱، ص ۵۱۱.

۲. دلائل الامامة، ص ۲۶۰.

خواهد کرد.

در این روایت امام صادق علیه السلام از آن سیزده زن فقط نام نه نفر را یاد می‌کند. در کتاب خصایص فاطمی ^(۱) به نام نسیمه، دختر کعب مازینه، و در کتاب منتخب البصائر به نام وتیره و أحبشیه اشاره شده است. ^(۲)
جز این سه نفر، نام دیگری به میان نیامده است.

۱. رباحین الشریعه، ج ۵، ص ۴۱؛ به نقل از خصایص فاطمیه.

۲. چشم اندازی از حکومت مهدی علیه السلام، ص ۷۴؛ به نقل از بیان الائمه،

زنان سرافراز

اینک به اختصار به شرح حال برخی از زنان نامبرده اشاره می‌کنیم.

۱. صیانه ماشطه

او یکی از همان سیزده بانویی است که در دولت حضرت مهدی علیه السلام زنده شده، به دنیا باز می‌گردد. وی همسر حزقیل، پسر عموی فرعون، و شغلش آرایشگری دختر فرعون بود. او همانند شوهرش به پیامبر زمان خود، حضرت موسی، ایمان آورده بود اما همچنان ایمان خود را پنهان می‌کرد.

نوشته‌اند: روزی وی مشغول آرایش دختر فرعون بود که شانه از دستش افتاد و بی اختیار نام خدا را بر زبان جاری ساخت. دختر فرعون گفت: آیا نام پدر مرا بر زبان آوردی؟ گفت: نه، بلکه نام کسی را بر زبان آوردم که پدر تو را آفریده است. دختر فرعون ماجرا را نزد پدر بازگو کرد و فرعون صیانه را احضار کرد و گفت: مگر به خدایی من اعتراف نداری؟ گفت: هرگز! من از خدای حقیقی دست نمی‌کشم و تو را پرستش نمی‌کنم.

فرعون دستور داد تا تنور مسی برافروزند و همه بچه‌های آن زن را در حضورش در آتش افکنند. چون نوبت به طفل شیرخوارش رسید صیانه می‌خواست به ظاهر از دین برائت جوید که کودک شیرخوارش به زبان آمد و گفت: مادر صبر کن که تو بر حق هستی! فرعونیان آن زن و بچه شیرخوارش را در آتش افکنده، سوزاندند و خداوند در اثر صبر و تحمل آن زن در راه دین، او را در دولت امام مهدی زنده می‌گرداند تا هم به آن حضرت خدمت کند و هم انتقام خود را از فرعونیان بگیرد.

۲. سمیه، مادر عمار یاسر

وی هفتمین نفری بود که به اسلام گروید و بدین سبب دشمن سخت به خشم آمد و بدترین شکنجه‌ها را بر او روا داشت.^(۱)

او و شوهرش یاسر در دام ابوجهل گرفتار آمدند و او نخست آنها را اجبار کرد که پیامبر خدا را دشنام دهند، اما آنها حاضر به چنین کاری نشدند. او نیز زره آهنی به سمیه و یاسر پوشانید و آنها را در آفتاب سوزان نگه داشت. پیامبر که گاه از کنارشان عبور می‌کرد آنها را به صبر و مقاومت سفارش می‌نمود و می‌فرمود: «صبراً یا آل یاسر فان موعدکم الجنة»: ای

۱. اسدالغابه، ج ۵، ص ۴۸۱.

خاندان یاسر، صبر پیشه سازید که وعده گاه شما بهشت است. سرانجام ابوجهل بر هر یک ضربتی وارد ساخت و ایشان را به شهادت رساند.^(۱)

خداوند این زن را به پاداش صبر و مجاهدتی که در راه اعتلای اسلام نشان داد و بدترین شکنجه را از دشمن خدا تحمل کرد، در ایام ظهور مهدی آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم زنده خواهد نمود تا تحقق وعده الهی را ببیند و در لشکر ولی خدا به یاوران آن حضرت خدمت کند.

۳. نسیمه، دختر کعب مازنیه

او معروف به ام عماره و از زنان فداکار صدر اسلام است که در برخی از جنگهای پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم شرکت جسته و مجروحان جنگی را مداوا کرده است. او در جنگ احد بهترین نقش را ایفا کرد. با دیدن صحنه فرار مسلمانان و تنها گذاشتن پیامبر به دفاع از جان شریف پیامبر پرداخت و در این راه بدنش زخمهای فراوان برداشت.

پیامبر عزیز این فداکاری را ستود و به فرزندش عماره چنین فرمود: امروز مقام مادر تو از مردان جنگی والاتر است.^(۲)

۱. ریاحین الشریعه، ج ۴، ص ۳۵۳.

۲. مغازی واقعی، ج ۱، ص ۲۷۳.

پس از فروکش کردن جنگ، نسیبه با سیزده زخم^(۱) سنگین به همراه دیگر مسلمانان به خانه برگشت و به استراحت پرداخت. با شنیدن فرمان پیامبر خدا ﷺ که فقط مجروحان جنگ باید به تعقیب دشمن بشتابند، نسیبه از جای برخاست و آماده رفتن شد، اما به علت شدت خونریزی نتوانست شرکت کند. همین که پیامبر از تعقیب دشمن برگشت، پیش از آنکه به خانه برود، عبدالله بن کعب مازنی را برای احوالپرسی نسیبه و سلامتی وی به نزد او فرستاد و چون از سلامتی وی آگاه گشت شادمان موضوع را به پیامبر خبر داد.^(۲)

نسیبه از کسانی است که برای یاری امام مهدی عجل الله تعالی فرجه زنده خواهد شد.^(۳)

۴. امّ ایمن

از زنان پرهیزکار و خدمتکار حضرت رسول ﷺ است. پیامبر به او مادر خطاب می‌کرد و می‌فرمود: «هذه بقية اهل بيتي»^(۴) این زن، باقی مانده‌ای از خاندان من است. وی همواره در کنار زنان مجاهد، در جبهه

۱. مغازی واقدی، ج ۲، ص ۲۶۸.

۲. مغازی واقدی ج ۱ ص ۲۷۰.

۳. ریاحین الشریعه، ج ۵، ص ۴۱؛ به نقل از خصایص فاطمه.

۴. چشم اندازی از حکومت مهدی عجل الله تعالی فرجه، ص ۷۶؛ تهذیب الکمال،

ج ۳۵، ص ۳۲۹.

جنگ به مداوای مجروحان می‌پرداخت. (۱)

ام ایمن از شیفتگان خاندان امامت بود که در ماجرای فدک، حضرت زهرا علیها السلام او را به عنوان شاهد معرفی کرد. وی پنج یا شش ماه پس از پیامبر از دنیا رفت. (۲)
خداوند به برکت مهدی آل محمد علیهم السلام به هنگام ظهور، او را زنده می‌گرداند تا در لشکرگاه امام به خدمت گماشته شود.

۵. امّ خالد

در روایت دو بانو بدین نام مشهور شده‌اند: ام خالد احمسیه و ام خالد جهنیه. شاید مقصود ام خالد مقطوعه الید (دست بریده) باشد که یوسف بن عمر، پس از به شهادت رساندن زید بن علی بن الحسین در کوفه، دست او را به جرم شیعه بودن قطع کرد. در کتاب رجال کشی درباره شخصیت و مقام این زن فداکار از امام صادق علیه السلام مطلبی ذکر گردیده که حایز اهمیت است. ابو بصیر گوید: در خدمت امام صادق نشسته بودیم که ام خالد مقطوعه الید از راه رسید. حضرت فرمود: ای ابابصیر، آیا میل داری که کلام ام خالد را بشنوی؟ من عرض کردم: آری ای فرزند رسول خدا، با شنیدن آن شادمان می‌گردم.... در همان موقع ام خالد به

۱. نقش زنان مسلمان در جنگ، ص ۲۰.

۲. قاموس الرجال، ج ۱۰، ص ۳۸۷.

خدمت امام آمد و سخن گفت. دیدم وی در کمال فصاحت و بلاغت صحبت می‌کند. سپس حضرت پیرامون موضوع ولایت و برائت از دشمنان با او سخن گفت. (۱)

۶. زبیده

مشخصات کاملی از او نقل نشده است. احتمال دارد زبیده زن هارون الرشید باشد که شیخ صدوق (ره) درباره‌اش گفته است: وی یکی از هواداران و پیروان اهل بیت است. هنگامی که هارون دانست از شیعیان است قسم خورد که طلاقش دهد. زبیده کارهای خدماتی بسیاری داشت که یکی آبرسانی به عرفات است. همچنین نوشته‌اند وی یکصد کنیز داشت که پیوسته مشغول حفظ قرآن بودند و همیشه از محل سکونت او صدای تلاوت قرآن شنیده شد. زبیده در سال ۲۱۶ ق. رحلت کرد. (۲)

۷. حبّابه و البیّه

از زنان والامقامی است که دوره زندگی هشت امام معصوم را درک کرد و پیوسته مورد لطف و عنایت ایشان قرار داشت. در یک یا دو نوبت به وسیله امام

۱. ریاحین الشریعه، ج ۳، ص ۳۸۱؛ به نقل از تنقیح المقال امامقانی

۲. تنقیح المقال، ج ۳، ص ۷۸.

زین العابدین و امام رضا علیه السلام جوانی اش به او بازگردانده شد. اولین ملاقات وی با امیر مؤمنان علیه السلام بود که از آن حضرت دلیلی بر امامت درخواست کرد. حضرت در حضور وی سنگی را برداشت و بر آن مهر خود را نقش کرد و اثر آن مهر در سنگ جای گرفت و به او فرمود: پس از من هر که توانست در این سنگ چنین اثری بر جای بگذارد او امام است. از این رو حبابه پس از شهادت هر امامی نزد امام دیگر می رفت و آنان مهر خود را بر همان سنگ می زدند و اثر آن نقش می بست. نویت که به امام رضا علیه السلام رسید حضرت نیز چنین کرد. حبابه نه ماه پس از رحلت امام رضا علیه السلام زنده بود و پس از آن بدرود حیات گفت. (۱)

روایت شده است که وقتی حبابه به خدمت امام زین العابدین رسید یکصد و سیزده سال از عمرش سپری شده بود. حضرت با انگشت سبابه خود اشاره ای نمود و جوانی اش بازگشت. (۲)

همچنین نوشته اند: صورت حبابه از زیادی سجود سوخته و از عبادت همانند چوب خشکیده ای شده بود. (۳)

۱. سفینه البحار، ج ۱، ص ۲۰۴.

۲. همان.

۳. همان.

۸. قنواء

دختر رشید هجری، یکی از شیعیان و پیروان علی علیه السلام و خود از یاران با وفای حضرت امام جعفر صادق علیه السلام است^(۱). وی دختر بزرگمردی است که در راه محبت و دوستی امیرمؤمنان به طرز دلخراشی به شهادت رسید. از گفتار شیخ مفید برمی آید که قنواء به هنگام ورود پدرش نزد عبیدالله بن زیاد شاهد قطع دو دست و دو پای پدر خود بوده و به کمک دیگران بدن نیمه جان پدر را از دارالاماره بیرون آورده و به خانه منتقل کرده است. روزی قنواء به پدرش گفت: پدر جان، چرا این همه خود را به رنج و مشقت عبادت می اندازی! پدر در جواب گفت: دخترم، پس از ما گروهی خواهند آمد که بینش دینی و شدت ایمانشان از ما، که این همه خود را به زحمت عبادت انداخته ایم، بیشتر است.^(۲)

د: بانوان منتظر

چهارمین گروه یاوران امام زمان بانوان پرهیزکاری هستند که پیش از ظهور بقیةالله رحلت کرده اند. به ایشان گفته می شود امام تو ظاهر گشته است، اگر مایلی می توانی حضور داشته باشی. آنان نیز به اراده پروردگار زنده خواهند شد.

۱. جامع الرواة، ج ۲، ص ۴۵۸؛ رجال شیخ طوسی، ص ۳۴۱.

۲. اختصاص شیخ مفید، ص ۷۳۰۷۲.

رجعت زنان مربوط به گروه خاصی نیست و هر بانویی خود را با خواسته‌ها و شرایط زندگی در حکومت مهدی آل محمد علیهم‌السلام تطبیق دهد ممکن است در آینده از رحمت خداوندی بهره‌مند گشته، برای یاری امام زنده شود. یکی از آن شرایط خواندن دعای عهد است که در فرد، نوعی آمادگی برای پذیرش حکومت آخرین ذخیره الهی ایجاد می‌کند. به فرموده امام صادق علیه‌السلام: هر که چهل صبح دعای عهد را بخواند از یاوران قائم ما باشد و اگر هم پیش از ظهور آن حضرت از دنیا برود خداوند او را از قبر بیرون آورد تا در خدمت آن حضرت باشد... (۱)

انتظار فرج

یکی از شرایط حضور در حکومت بقیه‌الله و توفیق دیدار با آن حضرت انتظار فرج است؛ یعنی آمادگی کامل برای پذیرش حکومت حق و آراستن به آنچه که مهدی علیه‌السلام می‌گوید و می‌خواهد. انتظار فرج یعنی نفی هر گونه سلطه از بیگانگان و مبارزه با افکار انحرافی و فساد اخلاق و در یک کلام، انتظار فرج یعنی بیزاری از دشمنان خدا و پیامبر و معصومین علیهم‌السلام.

بی سبب نیست که انتظار از بهترین اعمال شمرده شده است، بلکه فرد منتظر دولت مهدی همانند کسی است

که در پیش روی رسول خدا شهید گشته و در خون خود غلتیده است و اگر بر همان حالت انتظار از دنیا برود بسان کسی باشد که در خیمه مهدی فاطمه علیها السلام می‌باشد.

ابو بصیر از امام صادق روایت کرده که آن حضرت روزی فرمود: آیا شما را خبر ندهم به چیزی که خداوند عملی را بدون آن از بندگان قبول نمی‌کند؟ گفتیم: آری. فرمود: شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اقرار به آنچه که خداوند فرموده، از دوستی ما و بیزاری از دشمنان و اطاعت و پیروی از ما. نیز داشتن ورع و پرهیزکاری و انتظار کشیدن برای قائم علیه السلام. آنگاه فرمود: به درستی که برای ما دولتی است، خداوند آن را هر زمانی که اراده کند برقرار می‌سازد. سپس افزود: هر کس که دوست دارد از یاران قائم علیه السلام ما باشد باید در انتظار به سر برد و خود را به ورع و محاسن اخلاق بیاراید، و اگر در همان حال بمیرد برای او اجری همانند کسی است که آن حضرت را درک کرده باشد. ^(۱)

۱. منتهی الآمال، ج ۲، ص ۴۸۶؛ به نقل از غیبه نعمانی.

فهرست منابع

- ۱- احتجاج طبرسی
- ۲- اسدالغابة
- ۳- اختصاص شيخ مفيد
- ۴- بيت الاحزان
- ۵- بحار الانوار
- ۶- تنقيح المقال
- ۷- جامع الرواة
- ۸- دلائل الامامة
- ۹- تهذيب الكمال
- ۱۰- چشم اندازی از حکومت مهدی علیه السلام
- ۱۱- الجمل، شيخ مفيد
- ۱۲- رجال شيخ طوسي
- ۱۳- رياحين الشريعة
- ۱۴- سفينة البحار
- ۱۵- الفصول المهمة
- ۱۶- المسترشد، طبري
- ۱۷- مجمع الزوائد
- ۱۸- معجم احاديث الامام المهدي عليه السلام
- ۱۹- مغازی واقدي
- ۲۰- قاموس الرجال
- ۲۱- نقش زنان مسلمان در جنگ
- ۲۲- منتهی الآمال
- ۲۳- کمال الدين، شيخ صدوق
- ۲۴- الغيبة، شيخ طوسي